తన కత్యంత ప్రియమయిన పంచకల్యాణి శరీరం మీద అతి విచిత్రమయిన ఆ హస్తచిహ్నంమీద నిశ్చలదృష్టి ప్రసరింపజేసిన కాశ్మీరాధిపతి కిన్నర మహీపతి మరి తన కన్నులే నమ్మలేకపోయాడు!

అది ఎంత మనోజ్ఞమయిన హస్తముద్రిక! మధుర మద్యరసంలా తళతళలాడుతున్న ఆ ఉత్తమాశ్వం నెమ్మేనిమీద ఆ చేతిగుర్తు అమృతసరస్సులో అప్పుడప్పుడే వికసించిన బంగారు కలవపువ్వులా జాజ్వల్యమానంగా వెలిగిపోతూంది! అంతలోనే అది మాణిక్య మద్యపాత్రికరూపంలో సాక్షాత్కరించింది!

వసంత ప్రాదుర్భావ సమయంలో సాయంకాలం తన అంతఃపురాని కనతి దూరంలో ఉద్యానవాటికలో హంసతూలికాతల్పం వంటి సుఖాసనంమీద ఓరగా ఒరిగిన కిన్నర భూజాని ఇంగితం గమనించిన అంతఃపుర పరిచారిక ఒక పైడిపాత్రలో ద్రాక్షమద్యం మిక్కిలి అడకువతో అందించబోయింది. కాని, ప్రభుదృష్టి అది గమనించినా గమనించనట్లే పంచకల్యాణి శరీరం మీది బంగారు కలవరేకులలోనే చిక్కుపడిపోయింది!

'మద్యసేవలో ప్రభువర్యులు రవంత పరాకు చిత్తగిస్తున్నారేమో! ఆ విషయం జ్ఞప్తికి తీసుకురాకపోతే అదేమి మహాపరాధమో!' అని భయపడి ఆ పరిచారిక ఆ పాత్రిక ఆయన పార్శ్వంలోనే ఉంచి, నెన్నుదుటి మీద దోసిలికట్టి రవంత సమక్షానికి వచ్చి ఎంతో ఒయ్యారంగా ఒదిగి నిలుచున్నది.

పిల్లతెమ్మెరలో అలవోకగా రాలిన నాలుగయిదు శిరీష పుష్పాలు సాయంకాలం నీరెండలో మెరిసిపోతూ, ఆ పరిచారిక శిరస్సుమీద, పరిసరాలలోను నెమ్మది నెమ్మదిగా తూలుతూ రాలాయి. అంతలోనే ఆ ఉద్యానవనంలో ఒక పెంపుడు నెమలి టపటప రెక్కలాడిస్తూ కెవ్వుమన్నట్టు ఒక పెద్ద కేక పెట్టింది. దానితో మహారాజు తిరిగి ఈ లోకంలో పడ్డాడు. ఎంతో భయభక్తులతో పరిచారిక తిరిగి అందించిన మదిరాపాత్ర స్వీకరించాడు.

దానిలోకూడా ఆయనకు ఆ పంచకల్యాణి శరీరం మీద ముద్రితమయిన చేతి గుర్తే పైడి కలవపువ్వులా ప్రతిఫలిస్తూ సాక్షాత్కరించింది! నిశ్చల దృష్టితో దాని సౌందర్యం ఆకళించుకుంటూ ఆ మద్యరసం అంతా నెమ్మది నెమ్మదిగా ఆరగించాడు.

మరికొన్ని క్షణాలలో కిన్నర మహారాజు ఫాలతలి మీద సన్నని బొమముడి విరిగింది. తానెంతో ఆప్యాయంగా కళ్ళకద్దుకుంటున్న ఆ పంచకల్యాణిని ఆ విధంగా అరచేతితో గట్టిగా కొట్టి అదిలించడానికెవ్వరికి గుండెలున్నాయి? అశ్వపరిరక్షకుడయినా దానిమీద కోపగించడానికే గజగజ వణికిపోతున్నాడే! అత డెన్నెన్నో విధాల బతిమాలుకున్నాకగాని అది పసిరి పచ్చిక చివుళ్ళయినా మూచూడదే! ఎవ్వ రా దుర్మదాంధులు! చూడగా చూడగా అది పురుష హస్తముద్రిక అయినట్టు కనబడడం లేదు! మరి ఎవ రా విధంగా దానిని ఆ తీరులో కఠిన ప్రహారంతో అదిలించారు? తన అంతఃపుర రాణు లెవ్వరయినా దానిని ఆవిధంగా అదిలించారా? ఆ పంచకల్యాణికి అంతఃపురం వైపయినా తొంగిచూడవలసిన అవసరం లేదే? ఒకవేళ ఏదయినా కారణంచేత అది అవరోధంవైపు వెళ్ళినా వారి కరతల ముద్రికల కంతటి అతిలోక సౌందర్యం ఎక్కడిది? వారి కామాత్రం అందంకూడానా!

మరి ఆ హస్తముద్రిక ఎవ్వరిది? మంచుకొలనులో వికసిస్తున్న బాలసూర్యుని లేతకిరణాలలా మిక్కిలి సున్నితాలయిన ఆ అయిదువేళ్ళు ఎంత సుతారంగా కొనలుదేరుతున్నాయి!

మహారాజ నెన్నుదుటిమీద బొమముడి మరింత తీవ్రంగా ముడిపడింది. చుట్టూరా కొంత దూరంలో ఉన్న పరిచారికలు, పరిచారకులు తమ ప్రాణా లరచేత పెట్టుకుని గజగజ వణికిపోతున్నారు! తమ ఏలిక ముఖంలో అంతటి తీవ్ర క్రోధాని కేమి హేతువో తెలియక తికమకపడి ఎంతో ఆత్రంగా ఒకరి ముఖాలొకరు చూసుకుంటున్నారు. మరుక్షణంలోనే కిన్నర మహీపతి పెదవులనుండి మంద్రగభీరమయిన ప్రశ్న వెలువడింది.

"మా పంచకల్యాణిమీద ఆ హస్తముద్రిక ఎలాగ వచ్చింది?"

అంతవరకు ఆ పరిసరంలో ఉన్న పరిచారికలు, పరిచారకులు ఆ ముద్ర సంగతే గమనించలేదు! ప్రభువు కనుసన్నల కదలికల తీరులు గమనించి వా రాయన లోలోపలి అభీష్టాలన్నీ ఆకళించుకుని వెను వెంటనే నెరవేరుస్తూండాలి! అటువంటప్పుడు వారు ఆయన తామె ప్రశ్నించేపర్యంతము ఆ విషయమే గుర్తించలేదు! ఏదో ఆ అశ్వంమీది ఆప్యాయతకొద్ది తమ ఏలిక దానివైపు ఏకాగ్రమనస్కులై తిలకిస్తున్నారని అనుకున్నారు. అకస్మాత్తుగా ఆ చేతి గుర్తు పరిశీలించి వారెంతయినా చకితులయినారు. అది అక్కడ పడడానికేమి కారణమో ఎంతగా తలలు బద్దలు కొట్టుకున్నా, వారెవ్వరికి ఏమాత్రము అంతు చిక్కలేదు!

మరుక్షణంలోనే వారిలో ఒకడు కాలికొద్ది పరుగు పెట్టి ఆ అశ్వపరిపాలకుణ్ణి వెంటబెట్టుకు వచ్చాడు. అతడు వస్తూనే కాశ్మీరాధిపతి పాదాల ప్రమోళి పట్టి నేలమీద సాగిలపడ్డాడు. గజగజ వణికిపోతూ గద్గద కంఠంతో విన్నవించాడు.

"మహాప్రభూ! నే నేపాపము ఎరగను! ఈ దీనుణ్ణి ఏలినవారు కటాక్షించాలి. అది నావల్ల జరిగిన అపరాధం కానేకాదు."

"మరి?"

ప్రభువు ముఖభంగిమలో రవంత ప్రసన్నత పొడచూపింది. ఆ అశ్వపరిపాలకునికి కొంచెం ధైర్యం చిక్కింది. ఆ చేతిచిన్నె వృత్తాంతం సంగ్రహంగా విస్పష్టంగా విన్నవించాడు.

ఆనాడు మూడు యామాలు పొద్దు తిరిగిన తరవాత ఆ పంచకల్యాణి అదే ఉద్యానవనంలో యథేచ్ఛగా విహరిస్తూంది. అంతలోనే కొంచెం సమీపంలో పారాడుతున్న పెంపుడు లేడి దానిని చూసి, బెదిరి తప్పించుకోబోయి తటాలున మునికాళ్ళ కడ్డుపడింది. దానితో పంచకల్యాణి మరింతగా కంగారుపడి, చెంగున ఎగిరి ఉద్యానవనం ప్రాకారం దాటి, మహారాజపథంలో ప్రవేశించింది. అశ్వపరిపాలకు డది గమనించి పాదలెత్తిపోయి ఎంతో ఆత్రంగా దాని వెంటపడి పరిగెత్తాడు. అదృష్టవశాత్తు అది ఆపైన పెద్ద దౌడు తియ్యలేదు! కొంచెందూరం నెమ్మదిగా పరుగుపెట్టి ఒక భవంతి ప్రాంగణంలో ప్రవేశించింది. అక్కడ నీరెండలో ఆరబోసిన యవధాన్యంలో ముట్టె పెట్టి కొంచెంసేపు తన ఆకలి తీర్చుకున్నది.

అశ్వపాలకుడు ఆ భవంతి సింహద్వారంవరకు దాని వెంటనంటి పరుగుపెట్టాడు. కాని అది ఆ భవనం ప్రాంగణంలో ప్రవేశించిన తరవాత లోపలికి వెళ్ళడానికి అతని కిక కాళ్ళాడలేదు! అది ఎవ్వరో సంపన్నుల భవంతిలా కనిపించింది. లోపలికి వెళ్ళడం మర్యాద కాదని భయపడి ద్వారంముందే నిలుచుండిపోయాడు.

అలాగలాగ అయిదారు నిమేషాలు గడిచిపోయాయి. అతడి కేమి పాలుపోలేదు. అంతలోనే మంద్రమంద్రంగా అందెల చిరుమువ్వల సవ్వడి వినిపించింది. ఎవ్వరో ఒక జవ్వని త్వరగా సౌధంమీదినుంచి దిగివచ్చి పంచకల్యాణిని తన అరచేతితో కొంచెం గట్టిగా కొట్టి అదిలించింది. వెంటనే అది ద్వారంవైపు తిరిగివచ్చింది. అశ్వపాలకుడు మరుక్షణంలోనే నెమ్మదిగా దాని మూపు తట్టి బతిమాలుకుని లోబరుచుకుని తిరిగి అశ్వశాలలో ప్రవేశపెట్టాడు. అయితే దాని స్వేచ్ఛావిహారానికి అడ్డం కలిగించడాని కిష్టపడక ఆ ఉద్యానవనంలో విడిచిపెట్టాడు. అటుపిమ్మట ప్రభువు సాయంకాల విహారంకోసం అక్కడికి రావడం జరిగింది.

ఆ వృత్తాంతం వినీవినగానే కిన్నరభూపతి నుదుటిమీది బొమముడి పూర్తిగా అంతరించింది. పెదవులపై వకుళకుసుమంవంటి చిరునవ్వు వికసించింది.

అప్పటికి అశ్వరక్షకుడు తన కిక ప్రాణాపాయం లేదన్న దృఢనిశ్చయంతో లోలోపల ఉప్పొంగిపోయాడు. మహారాజు కనుసన్న గ్రహించి ఎంతో అడకువతో లేచి నిలబడి, అనుమతి స్వీకరించి వెనకవైపు తిరగకుండానే అలాగే నెమ్మది నెమ్మదిగా అడుగులు వేసుకుంటూ వెనక్కు వెళ్ళి పంచకల్యాణి కనతి దూరంలో నిలుచున్నాడు.

మహారాజు సింహాసనంమీదనుండి లేచి హేలగా అడుగులు వేసుకుంటూ ఆ అశ్వం నిలుచున్న ప్రదేశానికి సాగిపోయాడు. మద్యపాత్రధారిణి కయిదండ అందియ్యబోయింది గాని మహీపతి మనోగతం గ్రహించుకుని రవంత దూరంగా తొలగి నిలుచున్నది. మిగిలిన పరిచారికలు, పరిచారకులు అదే ధోరణి అవలంబించారు.

కిన్నరభూపతి పంచకల్యాణి నెమ్మేనిమీద హస్తముద్రిక నిశితంగా పరిశీలించాడు. అశ్వసంరక్షకుడు తిరిగి అత్యంత భయభక్తులతో ప్రభువు సన్నిధికి

ఐశ్వర్యం, అధికారం ఉన్నచోట అహంభావం తప్పక నెలకొంటుంది. రూపసౌందర్యమూ, కాంక్షాబలమూ తోడయితే చెప్పేదేముంటుంది? పరుల సొత్తు, పరిగ్రహించ కోరడం తప్పు అన్న విచక్షణ నశిస్తుంది. అన్యాయమే న్యాయంగా తోస్తుంది. నీరసం జయిస్తుంది వినాశకాలం దాపురిస్తుంది.

పి. గణపతిశాస్త్రి

అనన్య సామాన్య ప్రచారం
గల తెలుగు వార పత్రిక
ఆంధ్రప్రభ సచిత్ర
వారపత్రిక

హెడన్సా
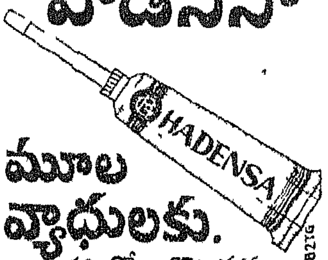

మూల
వ్యాధులకు.
ప్రతి చోట దొరుకును

పండిత
డి గోపాలాచార్యులవారి
జీవామృతం
ఆరోగ్యానికి బలానికి
ఆయుర్వేదాశ్రమం
ప్రైవేట్ లిమిటెడ్
మదరాసు 17

గౌర్ మోహన్ దాస్ అండ్ కం.,
233, పాత చైనాబజార్ వీధి,
కలకత్తా—1
ఫోన్: 22—6580

పోయి శిరస్సుమీద దోసిలి కట్టి నిలుచున్నాడు.

కిన్నరమహారాజు మరింత ఏకాగ్రతతో ఆ హస్త చిహ్నం పరీక్షించాడు ఎవరో అతిలోకసుందరి అలంకరించుకునే సమయంలో పసుపుపాడి అలదుకొన్న అరచేతితోనే ఆ ఉత్తమాశ్వాన్ని గట్టిగా అదిలించి ఉండవచ్చునని మొట్టమొదట అనుకున్నాడు. తిరిగి అతి జాగరూకతతో పరిశీలించాడు. ఎక్కడ ఒక్క పసుపుపొడి రేణువు జాడయినా గోచరించలేదు! అది ముమ్మాటికి నిశ్చయంగా ఆ రమణీమణి పదారువన్నె పైడి వంటి అరచేతి పూర్తి గుర్తే!

"చందనకా! ఆ భవంతి ఎవరిదో నీ కేమయినా గుర్తున్నదా?"

అశ్వపరిపాలకుని ముఖంమీద ఆర్ద్ర దృష్టి ప్రసరింపజేస్తూ ఉట్టిపడుతున్న ఆప్యాయతతో ప్రశ్నించాడు.

"ఎంతమాట, మహాప్రభూ! గుర్తు లేకేమి? అది విశాఖభట్టారకుల భవంతి!"

ఆ ప్రత్యుత్తరం వినీవినగానే మహారాజు శరీరం హర్షావేశంతో జలదరించింది! ఆ భట్టారకుని పత్ని చంద్రలేఖ సౌందర్యం సంగతి ఇదివరకుమునుపే అంతఃపుర పరిచారికల ముఖతః ఆలకించాడు. కాని ఇచ్చకాలు చెప్పాలని వారామె సోయగం అంతగా ఆకాశానికెత్తివేసి ఉండవచ్చునని అనుకున్నాడు. అయినా వారి నిజాయితీ పరీక్షించడంకోసం ఒకనాడు సాయంకాలం పంచకల్యాణిమీద విశాఖభట్టారకుని గృహంవైపు పోయి ఆ పరిసరాలలో విహరించాడు. మహారాజ సందర్శనార్థం ప్రజలు తండోపతండాలుగా కిన్నరపురవీథులలో బారులుదీర్చి నిలుచున్నారు. అదే సమయంలో మేలిముసుగు వేసుకున్న ప్రాతఃసంధ్యా సుందరిలా లలనామణి ఒకతె విశాఖభట్టారకుని ప్రాసాదంమీద ప్రత్యక్షమయింది. అయితే అప్పుడతనికి ఆమె సౌందర్యరేఖల వంపుసొంపు లంత విస్పష్టంగా వ్యక్తం కాలేదు.

ఇప్పుడీ ఉత్తమాశ్వం శరీరంమీద ఆమె హస్తముద్రిక గుర్తుచూసేసరికి అతని సందేహం పూర్తిగా పటాపంచలయింది! పిన్ననాడతడు దాదుల ముఖతః విన్న విచిత్ర గాథలలో అతిలోక లావణ్యవతులయిన రాజతనూజల సోయగాలను గూర్చి ఆలకించాడు. బాగా ప్రాయం వచ్చిన తరవాత ఆ కథలు కొన్ని జ్ఞప్తికి వచ్చినప్పుడు, అంతటి అందం వట్టి పిట్టకథలలోనే తరళించగలదని నిశ్చయించుకున్నాడు. పరిచారికలు కొందరు చంద్రలేఖ సౌందర్యం వేనోళ్ల వర్ణించినప్పుడు అవి అన్నీ వట్టికట్టుకథలయి ఉండవచ్చునని కొట్టిపారేశాడు! ఇప్పుడా మేలుజాతి గుర్రం పెమ్మెనిమీద ముద్దులొలికే ఆ చేతిచిన్నె తిరిగి రెప్పవాల్చకుండా పరీక్షించి విధాత సుందరీ సృష్టిచాతుర్యంలో ఎంతెంతటి విడ్డూరాలయినా పొడకట్టవచ్చునని నిశ్చయించుకున్నాడు.

మహారాజు తిరిగి సింహాసనంమీద సమాసీనుడయినాడు. మద్యపాత్రధారిణి అవసరం గ్రహించి తిరిగి మదిర అందించింది. ప్రభువు కనుసన్న గ్రహించి చుట్టూరా ఉన్న పరిచారికా పరిచారకులందరు అక్కడనుంచి తొలగిపోయారు.

"వారుణీ! నిజంగా చంద్రలేఖ సౌందర్యం అంత గొప్పదా?"

మద్యపాత్రధారిణివైపు నిశ్చల దృష్టి ప్రసరింపజేసి మహారాజు ప్రశ్నించాడు. ఆమె కనురెప్ప లల్లన వంచింది.

"ప్రభువులు స్వయంగా సందర్శించిఉంటే నన్నీ విధంగా ప్రశ్నించిఉండరని మనవి. ఇంతకంటె నే నేమని విన్నవించుకోగలను!"

"ఆమె ఎవరి కుమార్తె?"

"నాగ రమణీమణులకేకాక అంతటి అతిలోక సౌందర్యం ఎవ్వరికి ఉంటుంది, మహాప్రభూ? ఆమె తండ్రి నాగకుల మహత్తరులు సుశ్రవసులు!"

"అయితే విశాఖభట్టారకులు పాలవంటి బ్రాహ్మణ వంశంలో జన్మించినా నాగకన్యకనే వివాహం చేసుకున్నారన్నమాట!"

"అవును, ప్రభూ!"

"ఎందుచేత?"

"నా కంతగా ఆ రహస్యాలు తెలియవుగాని రేపటికి తమ కా విషయాలన్నీ ఆమూలాగ్రంగా నివేదించుకుంటాను."

"వట్టి మాటల మూటలేనా?"

కిన్నరభూపతి పెదవులపై చిరునవ్వు అలవోకగా మెరిసింది. వారుణి ప్రభువు ఇంగితం గ్రహించి రవంతసేపు పాలోచించింది.

"నే నామాత్రం గ్రహించుకోలేనా? అయితే ఆమె ఎంతో శీలవతి అని విన్నాను, మహాప్రభూ!"

మహారాజు నిశ్చలంగా నిమేషకాలం మద్యపాత్రధారిణివైపు చూశాడు.

"నువ్వు తలుచుకుంటే సాధించలేనిదేమిటి, వారుణీ!"

ఆ పొగడ్తతో ఆమె ఎంతయినా ఉప్పొంగిపోయింది. కనురెప్ప లల్లన వంచి చిన్నారి చిరునవ్వు చిలకరించింది.

"ఇది అంతా ఏలినవారి కీ పాదదాసిపై గల పరమాదరం మాత్రమే!"

అంతేగాని వారుణి ఇదెంత పని అన్నట్టు మాట్లాడలేదు. అంతలోనే కిన్నరపురంలో దేవళాలపై మాణిక్య కలశాల తళతళ క్రమక్రమంగా అంతరించింది. చెట్ల గుబురులలో నక్కిన సంజ చీకటి నెమ్మదిగా ఇవతలికి వచ్చి నలువైపుల వ్యాపించింది. వారుణి కయిదండ అందుకుని కిన్నరభూపతి చంద్రలేఖ అందచందాలే తలపోసుకుంటూ నిశ్చల నేత్రాలతో అంతఃపురంవైపు సాగిపోయాడు.

2

అలాగలాగ మరికొన్ని దివసాలు గడిచిపోయాయి. మహారాజు తరుచుగా విశాఖభట్టారకుల భవంతివైపు వాహ్యాళి వెడుతూండేవాడు. ఒకనాడతనికి సాయంకాల దీపకాంతిలో చంద్రలేఖ సాక్షాత్కరించింది. అతని చేతనున్న కళ్లెం అలాగే జారిపోయింది! ఆ సమయంలో తాను చిన్నప్పుడు అందగత్తెలయిన రాజకుమార్తెలను గూర్చి విన్న కథలన్నీ వట్టి న్యూనోక్తులుమాత్రమే అని స్ఫురించింది! ఆపైన ఒకనాడతడు చంద్రలేఖ వ్యవహారం ఏమయిందని వారుణిని ప్రశ్నించాడు. ఆమె ఇంతకాలంనుంచి ఏమి చెయ్యడానికి ఉపాయమేమీ తోచక కొంత ఉపేక్ష వహించింది. మహారాజు తిరిగి ఇంకొకసారి ప్రశ్నించిన తరవాత వ్యవహారం ప్రతిష్ఠించి రాగాన పడిందని పసికట్టింది. మరి ఆలస్యం పనికిరాదని నిశ్చయించింది. ఆ విషయాన్నిగురించే రాత్రిం

బగళ్ళు అదేపనిగా ఆలోచిస్తున్నాననీ, తగిన మార్గమేదీ గోచరించడం లేదనీ సమాధానం చెప్పి ఉసూరుమని నిట్టూర్చి మన్నించవలసిందని వేడుకున్నది.

ఒకనాటి సంజవేళ పువ్వులమ్మే పుష్పలావిక వేషంతో చంద్రలేఖ భవంతికి వెళ్ళింది. బాగా బేరమాడి సామాన్యంగా అందరు అమ్మేదానికన్న తక్కువ వెలకే మల్లెలు, మొల్లలు, జాజులు, మందారాలు విక్రయించింది. పువ్వులమ్ముతున్నంతసేపు రెప్పవాల్చక చంద్రలేఖ అపూర్వ సౌందర్యం పరిశీలించి మరి తన కన్నులే నమ్మలేకపోయింది!

ఆమె కర్ణాభరణాలు చెక్కిళ్లపై దృశ్యాదృశ్యంగా ప్రతిఫలిస్తున్నాయి. నలనల్లని ముంగురులు గోరువెచ్చగా కాగిన పాలవంటి తెల్లని ఫాలతలిపై జీరాడుతూ చిరుగాలికి అటు ఇటు కదలాడుతున్నాయి. నవయౌవనంతో మిసమిసలాడుతున్న శరీరచ్ఛాయ ఇంద్రనీలం వంటి నీలిచీరలోనుండి తళతళ మెరుస్తున్నది. అరచేతులు పసిడి కలవపూలరేకులలా మెరుస్తున్నాయి!

'ఆహా! ఎంతటి మహనీయ లావణ్యం! నాకే ఇలాగ మైమరుపు కలుగుతూంటే ఇక కిన్నరభూపతి కంతటి ఉన్మాదం కలగడంలో ఆశ్చర్యం ఏమి ఉన్నది!' అని నిర్ఘాంతపోయింది.

ఆనాటినుంచి మరికొన్నాళ్లవరకు వారుణి ఆ చంద్రలేఖ కెంతో అపురూపమయిన కాశ్మీరదేశం పుష్పాలు కొన్ని తీసుకువచ్చి ఇచ్చేది. అవి సిగలో తురుముకుని ఆమె వారుణి అపూర్వ చాకచక్యం వేనోళ్ల అభినందించేది. క్రమక్రమంగా వారిద్దరి మధ్య కొంత సన్నిహితపరిచయం కలిగింది. ఒకనాడు తగిన అదును కనిపెట్టి వారుణి చిక్కని చిరునవ్వు చిందిస్తూ చల్లచల్లగా తన మనోగతం వెల్లడించింది. మొట్టమొదట ఆమె చక్కదనం ప్రశంసించి అది కిన్నరమహీపతి హృదయసాగరాన్నే మందరగిరిలా మథించివేసిందనీ, మహారాజు ఆమెకోసం వల్లమాలిన విరహవేదనతో అల్లల్లాడిపోతున్నారనీ వెల్లడించింది.

"నిజంగానేనా?"

చంద్రలేఖ కళ్లలో విపరీతమయిన ఆశ్చర్యం ప్రతిఫలించింది.

"నిజమేనమ్మా! ఇలాంటి వ్యవహారంలో నేను పరిహాసం చేస్తానా?"

"ఇది నీకెలాగ తెలిసింది?"

చంద్రలేఖ నెన్నుదుటిపై నన్నని బొమముడి విరిగింది. పెదవిపై చిరునవ్వు తొణికింది.

"అంతఃపుర రాణులకేకాక మహీపతికికూడా పుష్పలావికను నేనే!"

"ఓహో! అలాగా!"

చంద్రలేఖ ఉసూరుమని నిట్టూర్చి నిశ్చల విశాల నేత్రాలతో సుదీర్ఘాలోచనలో పడింది. అంతలోనే వారుణి అందుకుంది.

"మీరు దీని కేమీ భయపడనక్కరలేదమ్మా! ముక్కంటికయినా తెలియకుండా మిమ్మల్ని అతి రహస్యంగా నేను మూడు క్షణాలలో మహారాజు శయ్యామందిరం చేర్చగలను."

చంద్రలేఖ ఉలిక్కిపడింది. వచ్చి పగడాలవంటి ఆమె పెదవులపై పారిజాతంవంటి చిరునవ్వు మెరిసింది.

"వారుణీ! నేను మగనాలిని! ఆపైన నలుగురిలోను తలఎత్తుకు తిరుగుతున్నాను. ఇది ఎవరికయినా తెలిస్తే నేనిక జీవించగలనా?"

వారుణి కొంచెం వెటకారంగా చిన్న నవ్వు నవ్వింది.

"అదేమిటమ్మా! మీ రలాగ మాట్లాడతారు! అంతఃపుర పరిచారికను గదా! నా కామాత్రం మెళుకువలు తెలియవా! మీ కంతటి అప్రతిష్ఠ కలిగితే, మహీపతికి మాత్రం తలవంపు కాదా? విశాఖభట్టారకులకుగాని, మీకుగాని, మా ప్రభువులకుగాని మాట వస్తే నేనిక ప్రాణాలతో బతికి బయటపడగలనా?"

"ఏమో, వారుణీ! నా కిదంతా తలుచుకుంటే చాలా ఆందోళనగా ఉంది! మావా రింటికి వచ్చేవేళ అయింది. నీవిక త్వరగా వెళ్లిపో!"

"అలాగే వెడతానమ్మా! మళ్లీ వచ్చి దర్శనం చేసుకుంటానుగా! దీనికింత తొందరేమి వచ్చింది! మీ రనవసరంగా భయపడకండి! కొంచెం తమాయించుకోండి! అన్నిటికి నే నున్నానుగా! మీకు రవంతయినా మాట రానిస్తానా? అయ్యో! నా కామాత్రం తెలియదా?"

అయితే చంద్రలేఖ దాని కేవిధంగానూ ప్రతిసమాధానం చెప్పలేదు. వారుణి అది అర్ధాంగీకృతిగా అర్థం చేసుకుని పూలదంగిడి చేతబట్టి తొందర తొందరగా అడుగులు వేసుకుంటూ అక్కడనుంచి వెళ్లిపోయింది

> పాచికలతో వేసే పందాలన్నిటిలో పరమోత్కృష్టమైనది పాచికలను పారవేయడం.
>
> — వాసుది

చంద్రలేఖ నెమ్మదిగా లేచి తన వెనక ఉన్న తలుపు తెరుచుకుని లోపల ప్రవేశించబోయింది. ఎదురుగా భర్త విశాఖభట్టారకుడు సాక్షాత్కరించాడు!

"మీ రెప్పుడు వచ్చారు? ఎంతసేపయింది వచ్చి?" రవంత ఆశ్చర్యపడి ఎంతో అమాయకంగా అడిగింది.

"చాలాసేపే అయింది!"

ధుమధుమలాడుతూ విసురుగా సమాధానం చెప్పాడు భట్టారకుడు. చంద్రలేఖ ఏకాగ్రదృష్టితో భర్త ముఖం పరిశీలించింది.

"అయితే మీరు మా ఇద్దరికి మధ్య నడిచిన సంభాషణ అంతా విన్నారన్నమాట!"

"ఆహా! అంతా ఆమూలాగ్రంగా ఆలకించాను. ఎన్నాళ్లనుంచి నడుస్తూంది వ్యవహారం?"

అతని ముఖం కుంకుమరాశిలా జేవురించింది. బొమముడి తీవ్రంగా మెలికలు తిరిగింది. ఇక ఒక్క క్షణమయినా అక్కడ నిలబడలేక తడబడుతున్న అడుగులతో తటాలున శయ్యాగారంలో ప్రవేశించాడు. చంద్రలేఖ వెనువెంటనే భర్త ననుసరించింది, ఎదురుగా వెళ్లి కలకల నవ్వింది.

"ఎందుకంత క్రోధం? నేనన్న మాటలన్నీ అక్షరాలా నిజమే అని నమ్మారా?"

అతని గుండెమీద శిరస్సు వాల్చి ఎంతో ఆప్యాయత ఉట్టిపడుతున్న స్వరంతో ప్రశ్నించింది.

తటాలున అత డామె నొక పక్కకు నెట్టివేశాడు. ఆ తోపుతో ఆమె నేలమీద కూలబడింది. అయినా అధైర్యపడక భర్త పాదాలు రెండు తన బిగికౌగిలితో బంధించింది. ఆమె వేడివేడి కన్నీటి బిందువులు భట్టారకుని చరణాలపై పడి ధారకట్టి ప్రవహించాయి. మరికొంతసేపటి కతని మనస్సు కొంచెం కరిగింది. ఆమె నల్లన లేవనెత్తాడు.

"అయితే ఈ రహస్య రాయబారం ఎన్నాళ్లనుంచి కొనసాగుతూంది?"

చంద్రలేఖ కప్పటికి రవంత ఊరట కలిగింది.

వారుణి కొన్నాళ్లనుంచి తమ భవంతికి వచ్చి పువ్వులమ్ముతున్నా ఆమె ఆనాడే ఆ ప్రస్తావన తెచ్చి, మహారాజు తనపై మరులుకొని విపరీతమయిన వ్యామోహంలో పడ్డట్టు వెల్లడించి, రాజభవనానికి అతి రహస్యంగా తీసుకుపోగలనని భరవసా ఇచ్చి ప్రోత్సహిస్తున్నట్టు చెప్పింది. అయితే మహారాజంతటివారు ఆవిధంగా దురన్యాయానికి ఒడికట్టుతున్నప్పుడు కాదని వెంటనే తిరస్కరిస్తే కిన్నరపురంలో ఇక తమ ఉనికికే పెద్ద ముప్పు ఏర్పడగలదని భయపడి, కొంత అర్ధాంగీకారంతో మౌనం వహించినట్టు, తన కంతకన్న వేరే దురుద్దేశ్యం రవంతయినా లేనట్టు చెప్పింది. తన వంటి సాధ్వీమీద అనుమానపడడం న్యాయం కాదని డగ్గుత్తికతో మాటిమాటికి ప్రాధేయపడింది. ఆ వ్యవహారం అంతా పూసగుచ్చినట్టు ఏకరువుపెట్టి ఆ పెనుముప్పు ఎలాగయినా తప్పించుకోవాలని అనుకుంటూండగానే భర్త రావడం జరిగిందనికూడా వివరించింది. శీఘ్రమే ఆ ఘోరాపదనుంచి తప్పించుకుని బయటపడే ఉపాయమేదయినా ఆలోచించాలనికూడా తొందరపెట్టింది.

చంద్రలేఖ ఆవిధంగా వివరిస్తున్నప్పుడు భట్టారకుని కిక విశ్వసించక తప్పలేదు. కాని అతని హృదయం లోలోపల వాడవాడి సూదిమొనవంటి చిన్న అనుమానమేదో పట్టుకుని తిరిగి తిరిగి పొడిచి పొడిచి వేధించ సాగింది. అదే సమయంలో అతనికి "విశ్వాసో నైవ కర్తవ్యః స్త్రీషు రాజకులేషు చ" అన్న ఆర్యసూక్తి జ్ఞప్తికి వచ్చింది. స్త్రీలపైకాని, రాజులపైకాని నమ్మిక ఏమాత్రము పనికిరాదని దాని అర్థం! ఆ సూక్తి ఇప్పు డక్షరాల యథార్థమవుతున్నట్టు స్ఫురిస్తూంది.

కిన్నరమహారాజు ఎంతలో ఎంతగా మారిపోయాడు! ఇంతకు మునుపు కాశ్మీర మహారాజులందరు ఆర్యావర్త ధర్మాలన్ని తు చ తప్పకుండా అనుసరిస్తూ ప్రజలనందరిని తమ కన్నబిడ్డలల్లా పరిపాలించారు. ఆ మహనీయుల వంశంలో జన్మించిన అతడు రాజ్యానికి వచ్చిన నాలుగయిదు ఏళ్ల పర్యంతం అదే అనూచాన ధర్మపద్ధతి అనుసరించాడు. కాని అంతలోనే దుర్వ్యసనాలకు లోనయి ప్రాచీన కాశ్మీర ప్రభువుల సత్సంప్రదాయాలన్ని మంటగలిపివేస్తున్నాడు! రాజులే తలుచుకుంటే ఇక దెబ్బలకు కొదవా! అత డిక ఎంతటి దారుణమయిన అమాయిత్యానికయినా ఒడిగట్టగలడు! మరి సందేహం లేదు! ఇక ఇప్పు డేమిటి కర్తవ్యం? మహారాజు కిన్నరపురం నిర్మించిన తరవాత తానక్కడికి వచ్చి చక్కని భవంతి కట్టుకుని స్థిరపడి కొంతకాలంనుంచి ఎంతో సుఖంగా కాలక్షేపం చేస్తున్నాడు. ఇంతలోనే ఎంతటి ఉపద్రవం వచ్చింది!

తాను చెప్పిన వివరాలన్ని విన్న పిమ్మట పెనిమిటికి

తనపై పూర్తిగా నమ్మిక కలిగిందని నిశ్చయించి చంద్రలేఖ ప్రసన్నవదనంతో వంటఇంటివైపు వెళ్ళిపోయింది. ఆమె పాద మంజీరధ్వని అతని శ్రుతి కుహరాలలో మంద్రమంద్రంగా మారుమోగింది.

చంద్రలేఖ మాటలమీద అతని కింకా గట్టినమ్మకం కలగలేదు. కాని ఆమె ముఖవైఖరిలోమాత్రం వివిధ మయిన కల్మషములేని అమాయికత కొట్టవచ్చినట్టు కనిపిస్తూంది! నిజంగా కేవలం తమ ముందుజాగ్రత్త కోసమే చంద్రలేఖ వారుణితో అలాగ మాట్లాడిందా? లేక తన్నే మభ్యపెట్టడానికి ప్రయత్నిస్తూందా? అతడు మహనీయులు, వేదవేదాంగ పారంగతులు అయిన ఉత్తమ విప్రుల వంశంలో జన్మించాడు. ఆమె కాశ్మీరంలో అడవులమ్మట, కొండలమ్మట, గుట్టలమ్మట పడి వ్యవసాయము, వేట మొదలయిన వృత్తులతో జీవించే నాగవంశీయుల కన్యక. భట్టారకుని తలిదండ్రులు ఆ వివాహాని కేమాత్రము అంగీకరించలేదు. అయినా కాదు కూడదని భీష్మించుకుని కూర్చుని విశాఖు డా సుందరిని వివాహం చేసుకునితీరతానని శతించాడు. ఆ సమయంలో అతని తండ్రి తిరిగి చల్లని పలుకులతో తగిన హితవుపదేశించాడు.

“నాయనా! ‘భార్యా రూపవతీ శత్రుః’ అని పెద్దలంటారు. ఇల్లాలు రూపవతి అయితే కేవలం శత్రువే! దీనిలో అనుమానం ఏమీ లేదు! అదీకాక ఆ నాగవంశీయుల ఆచార వ్యవహారాలేవి మనకు బొత్తిగా సరిపడవు! నా మాట విను! మన బంధువులలో ఒద్దిక కలిగిన కన్యక లెంతోమంది ఉన్నారు. నా సహాధ్యాయి ఇందుశర్మ తన పెద్దకుమార్తెను నీకిచ్చి వివాహం చెయ్యాలని ఎంతో ఉబలాటపడుతున్నాడు. మాటిమాటికి నా కాళ్ళా వేళ్ళా పడుతున్నాడు! కాస్త నేనన్న మాట చెవిని పెట్టక ఆ చిన్నదానిని వివాహం చేసుకుని సుఖపడు! ఇది నేను నీ బాగుకోరి చెబుతున్న మాట సుమా! బాగా ఆలోచించుకో!”

అయినా విశాఖభట్టారకు డా సదుపదేశం బొత్తిగా చెవికెక్కనియ్యలేదు. అదే సమయంలో అతనికి మొట్టమొదటగా చంద్రలేఖా సందర్శనంనాటి అపూర్వ సంఘటనలన్నీ క్రమక్రమంగా ఒకటొకటే స్మృతి వీథిలో సాక్షాత్కరించాయి.

3

అది శ్రీనగరానికి పది క్రోశాల దూరంలోగల కిన్నరపురంలో పద్మసరోవరం తీరం. గ్రీష్మ ప్రారంభ సమయంలో ఆ పుష్కరిణి చుట్టూ ఉన్న ఉద్యానవనం చిత్రవిచిత్ర ఫల పుష్పవృక్షాలతో కలకలలాడుతూంది. విశాఖుడు ఆ సెలకొలను ఒడ్డున ఒత్తుగా పెరిగిన పసిరిపచ్చికపై సమాసీనుడై ఆ సుందర సరస్తీరంలో ప్రతిఫలించిన పూలకొమ్మల ప్రతిబింబాలు గమనిస్తూ ఎంతో తన్మయుడయ్యాడు. అదే సమయంలో ఒక అంచల జంట ఆ స్వచ్ఛమయిన నీటిలో ఒయ్యారంగా తేలుతూ ఒడ్డువైపు వస్తూంది. నిశ్చలమయిన ఆ విశాల నిర్మల కాసారంలో ఆ జంట ఆకృతి తెల్లని చిన్నారి పూలపడవలా ప్రతిఫలించింది. మరికొంత సేపటికి ఆ రాయంచల జోడు తీరం చేరి మధుర మంద్రమయిన క్రేంకారా లారంభించింది. పిల్లగాలికి కొమ్మలనుండి రాలిన రంగురంగుల పువ్వు లా మిథునంపై వర్షించాయి.

అదేక్షణంలో అతనికి శ్రవణమనోహరమయిన అందెల చిరుమువ్వల సవ్వడి వినిపించింది. మరుక్షణంలో అనతిదూరంలో అచ్చర లెవరో సరస్సులో జలక్రీడ లాడుతున్నట్టు విభ్రాంతి కలిగిస్తున్న ఇద్దరు తరుణీ మణుల రమణీయ ప్రతిబింబా లా కొలని నీటిలో తరళించాయి!

విశాఖభట్టారకుడు వెనుదిరిగి చూచాడు. ఆ ఇద్దరి సౌందర్యం గమనించిన అత డలాగే నోట మాటలేక నిర్ఘాంతపడ్డాడు! అయితే వారు కొంచెం శుష్కించినట్టు కనబడ్డారు. కాని అందువల్ల వారి లావణ్యమేమాత్రము క్షీణించినట్టు కనబడలేదు. వారిద్దరు ఆ సరోవర తీరంలో ఒత్తుగా అలుముకున్న పూల తీగల ఆకులలములు నోటబెట్టుకుని ఆరగిస్తున్నారు! అది విశాఖభట్టారకునికి మరింత ఆశ్చర్యం కలిగించింది! ‘ఇంతటి దివ్యసౌందర్యం కేవలం అగర్భ శ్రీమంతులయిన మహారాజుల కుటుంబాలలోనేకాని ఇక ఎక్కడా కానరాదు! మరి వీ రిలాగ ఆకులలముల కోసం అలమటిస్తున్నారేమిటి?’ అని ఎంతో ఆశ్చర్య పడ్డాడు. విశాఖభట్టారకునికి వారిరువురిమీద దుస్సహమయిన జాలి కలిగింది. నెమ్మదిగా సమీపించి ఆర్ద్రత నిండిన ఆదరగౌరవాలతో అదే విషయం ప్రశ్నించాడు.

> మీకు అవసరంలేనిది కొంటే అచిర కాలంలోనే మీకు అవసరం ఉన్నవి అమ్మి వేయ వలసి వస్తుంది.
>
> —ఫ్రాంక్లిన్

దానిమీద దుర్భర సంకోచంతో వారిలో ఒక తరుణి శిరస్సు వంచివేసుకుని భట్టారకుని కీ విధంగా తమ కష్టగాథ వెల్లడించింది.

“ఆర్యా! అభిమానవంతుల కష్టసుఖా లెంతెంతటివయినా వారి శల్యాలలోనే జీర్ణించి చిట్టచివరికి అగ్నిజ్వాలలోనే హరించిపోతాయి! అంతేకాని ఎన్నడు ఆవంతయినా బయటపడవు! అయినా మీవంటి దయార్ద్ర హృదయులు ఆప్యాయతతో ప్రశ్నించినప్పుడు మౌనం తమకు అవమానమే కాగలదని భయపడుతున్నాము. నేను ఐరావతిని. నా చెల్లెలు ఈమె — చంద్రలేఖ. మేమిద్దరము నాగవంశీయులలో మహత్తరులు సుశ్రవసుల కుమార్తెలము. మాకు ధనధాన్యాలకు, భాగ్యభోగాలకు ఆవంతయినా లోపం లేదన్నమాట నిజమే. అయితే మా నాయనగా రేదో గొప్ప విషమ పరిస్థితిలో చిక్కుకున్నందువల్ల పుష్కలంగా పంటలు పండి చేలలో కలకలలాడుతున్నా అనుభవించే యోగ్యత లేక మేమీ విధంగా పట్టి నిరుపేదలమై ఆకులలములే ఆహారంగా స్వీకరిస్తున్నాము. ఆ విషమపరిస్థితి ఎటువంటిదో, ఎందువల్ల సంప్రాప్తించిందో మా తండ్రిగారే మీకు తెలియజెయ్యగలరు. అంతేకాని మేమేమి విన్నవించగలము? అదీగాక మావంటి పిన్నవారు అన్యుల కీ విషయాలు వక్కాణించరాదు గదా!”

దానిమీద విశాఖభట్టారకునికి వారిద్దరిమీద మరింతగా జాలి కలిగింది. తన మూపుమీది మూట విప్పి, ఆవుపెరుగుతో, పుట్టతేనెతో నానిన అటుకులు దోసిళ్లతో తీసి తామరాకులపై వడ్డించి వారిద్దరికి అందించాడు. మొట్టమొదట ఎంతగా బలవంతం చేసినా వారా ఆహారం స్వీకరించడానికి అంగీకరించలేదు. కాని విశాఖభట్టారకుని ప్రార్థనవల్ల ఎట్టకేలకు అంగీకరించక తప్పలేదు.

వారిద్దరూ తా నందించిన ఆహారం సుష్టుగా భుజించిన తరవాత విశాఖుడు తామరాకు దొన్నెలలో చల్లని తేటనీ రందించి సంపూర్ణంగా సంతృప్తి కలిగించాడు. అప్పైన ఆ సుందరుల కోరిక తిరస్కరించలేక వారితో కలిసి ప్రయాణమై అరణ్యమధ్యంలో ఉన్న సుశ్రవసుని భవంతి సమీపించాడు.

మార్గమధ్యంలో ఇరావతి భట్టారకునికి తమ కుటుంబ పరిస్థితు లింకా కొన్ని వివరించింది. కాని చంద్రలేఖ నోట ఒక్క మాటయినా వెలువడలేదు. విశాఖుడు ఆమెను గురించి ప్రశ్నించినప్పుడు ప్రగాఢమయిన లజ్జాభారంతో కుంచించుకుపోయి క్రీగంటి చూపులతో ఒయ్యారంగా అటు ఇటు ఒదిగింది.

సుశ్రవసుడు అతిథిని అనేకవిధాల గౌరవించాడు. కొంతసేపు ఇష్టాగోష్ఠి జరిగిన పిమ్మట అపూర్వమయిన ఆ లేమి కేమి కారణమని భట్టారకుడు కొంచెం సంకోచిస్తూ ప్రశ్నించాడు.

సుశ్రవసు డెంతో చిన్నబుచ్చుకున్నాడు. తన భవంతి చుట్టూ బాగా పండి ఓరగా ఒరిగిన పంటచేలవైపు చూసి ఉసూరుమని నిట్టూర్చి బాగా సంకోచిస్తూ తన దైన్యగాథ సంగ్రహంగా ముక్తసరిగా విన్నవించాడు.

“అదిగో, దూరంగా కనిపిస్తున్న తోపులో ఆ కుటీరం చూశారా! అది మహా నిష్ఠాపరుడయిన ఒక మౌని పర్ణశాల. ఆయన రెండు నెలల క్రితమే ఇక్కడికి వచ్చి చిన్న కుటీరం నిర్మించుకుని తీవ్ర తప ప్రారంభించాడు. పట్టి కందమూల ఫలాలేగాని అతడెప్పుడు అన్నం ముట్టడంలేదు. ఆయన ఏదో కఠోర దీక్ష అవలంబించడంవల్లనే ఆవిధంగా ఆహారం స్వీకరించడం లేదని నిశ్చయించుకున్నాము. మా పంటపొలాల మధ్య తోటలో మౌనీశ్వరు లెవరయినా నియమనిష్ఠ అవలంబిస్తే, మొట్టమొదట మా కొత్తపంట అన్నం వా రారగిస్తేతప్ప మేము ధాన్యంపంట కోత లారంభించరాదు. ఇది అనూచానంగా వస్తున్న నాగవంశీయుల కుటుంబ సదాచారం. పంట కోతలకు వచ్చి దరిదరిగా అప్పుడే ఒక పక్షం గడిచిపోయింది. పోనీ, మా పరిస్థితి వారికి ఎరుకపరిచి కొత్తపంట అన్నం రవంత ఆరగించవలసిందని ప్రార్థిద్దామనుకుంటే ఆయన మౌని. ఉలకరు, పలకరు! అంతేకాదు. మావైపు కన్నెత్తిఅయినా చూడరు నేను నాలుగయిదు సారులు వారి పర్ణశాలలో ప్రవేశించి మా దురవస్థ విన్నవించాలని ప్రయత్నించాను. కాని రవంతయినా ప్రయోజనం లేకపోయింది! ఆయన మా పొలాల మధ్య పర్ణశాల నిర్మించుకుని తపస్సుప్రక్రమించడంవల్లనే ఈ ఏడాది ఇంత గొప్పపంట పండిందని ఎంతయినా మురిసిపోయాము. కాని ఏమి ప్రయోజనం!”

విశాఖు డా వృత్తాంతమంతా అత్యంత శ్రద్ధాభక్తులతో ఆలకించాడు. తటాలున అతని కేదో

మార్గం స్ఫురించింది. వికసిస్తున్న మందస్మితంతో సుశ్రవసునివైపు చూసి ధైర్యం చెప్పాడు.

"దీనికి మీరేమీ ఆందోళన పడకండి! పంట పాడయి పోక మునుపే నే నాయనచేత కొత్తధాన్యం అన్నం ఆరగింపజేస్తాను. సరిగదా!"

"ఎలాగ ఆరగించేటట్టు చెయ్యగలరు?"

ఆందోళనతో బడలిన సుశ్రవసుని ముఖంపై తటాలున ఆశారేఖ తరళించింది.

"నే నాయనకు రాత్రింబగళ్ళదేపనిగా శుశ్రూష చేసి ఏదోవిధంగా మీ కార్యం సాధిస్తాను. మీరింక ఆందోళన పడకండి!"

సుశ్రవసు డెంతో సంతోషించాడు. ఆనాటి సాయంకాలమే విశాఖభట్టారకుడా మౌనిపర్ణశాల చేరుకున్నాడు. అపూర్వమయిన భక్తి శ్రద్ధలతో పరిచర్య లారంభించాడు. కాని ఆ మౌని తటస్థదృష్టి లో మార్పేమీ కనబడలేదు. అయినా విశాఖభట్టారకుడు మరింత పట్టుదలతో పరిచర్య కొనసాగించాడు. ఒకనాడు స్వయంగా తానే కొంత పంట కోసి, నూర్చిన ధాన్యం దంచి, ఆ బియ్యంతో అన్నం తయారుచేసి మిక్కిలి రుచిగా వండిన కూరలతోబాటు విస్తరిలో వడ్డించి ఆ మౌని ముందుంచాడు. అయితే ఆయన దాని వైపయినా కన్నెత్తి చూడలేదు! అయినా విశాఖుని శ్రద్ధ రవంతయినా సడలలేదు.

అలాగ నాలుగయిదు రోజులు గడిచాయి. ఆ మరునాడు విశాఖుడు అదేప్రకారంగా మౌని ఎదట అన్నం వడ్డించాడు. ఆయనముఖంపై అపూర్వమయిన మందహాసం మొలకెత్తింది. ఎంతో ఆప్యాయతతో ఆ అన్నం ఆరగించి తన మౌనవ్రతం విడిచి, ప్రేమాదరాలతో భట్టారకుని కటాక్షించి "అభీష్టప్రాప్తిరస్తు!" అని ఆశీర్వదించాడు.

అప్పటినుంచి సుశ్రవసుని ఘోరాపద పూర్తిగా తొలగిపోయింది. కాయగూరలతో, కందమూలాలతో కడుపులు నింపుకుంటున్న అతని కుటుంబంలోనివారందరు పంచభక్ష్యాన్నా లారగించి అతిథిని "అన్నదాతః సుఖీ భవ!" అని ఆశీర్వదించారు.

సుశ్రవసుని ముఖం పరిపూర్ణ కృతజ్ఞతతో తొణికిసలాడింది.

"భట్టారకా! మీ ఋణం నే నెన్ని జన్మలెత్తినా తీర్చుకోలేను. అయినా యథాశక్తిగా మీ కేదయినా అమూల్యమయినది బహూకరించాలని నిర్ణయించుకున్నాను. కరుణించి అటువంటి కోరికతో నన్ననుగ్రహించండి!"

ఆ సంభాషణ అంతా తలుపు వెనక నిలుచున్న చంద్రలేఖ కెంతో ఆసక్తి కలిగించింది.

ఆమె ఓరకంట విశాఖభట్టారకునివైపు చూసి తన చీరచెరగు నెమ్మదిగా నులుముతూ ముడివేస్తూ తలవంచుకుని నిలుచున్నది. చంద్రలేఖ అతనిపై ఇనుమిక్కిలిగా మరులుకొన్నదని సుశ్రవసు డంతకు మునుపే గ్రహించుకున్నాడు. కాని విశాఖభట్టారకుని వంటి ఉత్తమకులీను డామెను స్వీకరిస్తాడో, స్వీకరించడో అని కొంచెం సందేహం కలిగింది. అయినా నెమ్మదిగా నీళ్ళు నమిలాడు. "పెద్దపిల్ల ఇరావతి కింతకుమునుపే ఒక మంచి సంబంధం స్థిరపడింది. చంద్రలేఖ వట్టి అమాయకురాలు. దీని వివాహం విషయమై నేనెంతోకాలంనుంచి మథనపడుతున్నాను. నా కింతకంటె వేరెవ్వరు లేరు. ఆ చిన్నారిని మీరు పత్నిగా స్వీకరిస్తే నా కీ లోకంలో మరి కోరుకోవలిసినదేమి లేదు."

కాశ్మీరంలో అలనాడు ఆయా వర్ణాల మధ్య వివాహాచారాలు అంతగా బిగబిగుసుకుపోలేదు. కాని కులీనబ్రాహ్మణులు నాగజాతి కన్యకలను వివాహమాడడం చాలా అరుదు. అయినా విశాఖు డామె ఎడల ఏర్పడిన అనురాగం బలిమివల్ల వెంటనే అంగీకరించాడు. అతని తలిదండ్రులు దాని కంగీకరించక పోయినా, ఏది ఏమయినా సరే అని మరికొన్నాళ్ళలోనే చంద్రలేఖను వివాహం చేసుకున్నాడు. సుశ్రవసుడు పరిమానందభరితుడయి తన కుమార్తెకు అరణంకింద ధనధాన్యాలు కోకొల్లలుగా బహూకరించాడు.

తనవంటి నిరుపేదకు తలవనితలంపుగా లభించిన ఆ సంపత్తితో విశాఖభట్టారకుడు ఒక సంవత్సరం క్రితమే కిన్నరపురంలో చక్కని పూలతోట మధ్య ఒక సుందరభవనం నిర్మించుకుని ఏ లోపము, చీకు, చింత లేకుండా హాయిగా కాలక్షేపం చేస్తున్నాడు. అంతలోనే నడినెత్తిమీద పెద్ద పిడుగు పడినట్టు ఈ ఘోరాపద సంభవించింది!

ఇక ఇప్పుడేమిటి దారి? చంద్రలేఖ నిజంగా వారుణిని మోసగించడానికే అలాగ అంటీ అంటనట్టు మాట్లాడిందా? లేక తన కళ్ళు కప్పివెయ్యాలని అలాగ కాళ్ళా వేళ్ళా పడి బతిమాలుకున్నదా? స్త్రీల హృదయాల లోతులు గ్రహించడంలో గొప్పగొప్ప లోకజ్ఞులే పొరబడుతూంటారు! ఒకవేళ చంద్రలేఖకే మహారాజుమీదికి మనసు తిరిగితే ఇక ఎవ్వరు చెయ్యగలిగిన దేమీ లేదు!

అలాగకాక ఆమె తనతో సంప్రతించడానికని వారుణివి తియ్యతియ్యని మాటలతో జోకొట్టి ఉంటే— ఈ రాయబారం ఇలాగ ఎంతకాలం కొనసాగుతుంది? మహారాజు ఎన్నాళ్ళని ఓరిమి వహిస్తారు? నాలుగయిదు దివసాలు గడిచిన తరవాత మరి వేచిఉండలేక, అకస్మాత్తుగా అశ్వికులను కొందరిని పంపించి, తన భవంతిపై దాడి జరిపించి, బలాత్కారంగా చంద్రలేఖ నపహరించుకుపోయి అంతఃపురానికి చేర్పిస్తే తానేమి చెయ్యగలడు? అయ్యో! హతవిధీ! తనవంటి సామాన్య సంసారిమీద ఎంతటి దారుణ విపత్తు విరుచుకుపడబోతున్నది! చంద్రలేఖ అంగీకరించినా, అంగీకరించక పోయినా కిన్నరభూపతి ఆమె నంతఃపురానికి చేర్చి తీరతాడు. ఈ దురదృష్టవేళలో అభయం ఇచ్చి, ఆదుకుని కాపాడేవా రెవ్వరున్నారు? వెంటనే అరణ్యమధ్యంలో ఉన్న మామగారి కీ వార్త తెలియజేస్తే? అంతటి ఆటవికుల బలగం ఉన్న ఆయన ఆపత్సమయంలో అడ్డుకుని కాపాడలేకపోతారా? కాని మహారాజు బలిమిముందు మామగారి శక్తిసామర్థ్యా లెంతటివి? మామగారుమాత్రం కోరి బలవద్విరోధం కొనితెచ్చుకుంటారా? ఒకవేళ సాహసిస్తేమాత్రం మహీపతి కెదురొడ్డి నిలబడగలరా? ఇంతకు చంద్రలేఖ లోలోపలి అభిప్రాయమేమో! మహారాజంతటి సౌందర్యశాలి, ఐశ్వర్యవంతుడు, కాశ్మీరదేశ ప్రభువు తానై వలచి

(తరువాయి 47 వ పేజీలో)

నా ఎంకి

తిరువీధుల

కను సూపుతో చాల
కతలు సెపుతాది!
కతసెప్పి యెదలోని
ఎత బాపుతాది!

సిరునవ్వుతో నన్ను
మురిపించుతాది!
మురిపించి తనువంత
మరిపించుతాది!

పలుకులో పన్నీరు
సిలికించుతాది!
సిలికించి నన్నెంతొ
కులికించుతాది!

పేమతో ననుసూసి
పులకించుతాది!
పులకించి అంతలో
తలవంచుతాది!

సిగ్గులో అందాలు
సిందించుతాది!
సిందించి కౌగిల్లొ
బంధించుతాది!

ఎన్నెల్లో నాయెంకి
ఎలిగిపోతాది!
ఎలిగి నా కన్నుల్లొ
నిలిసి పోతాది!

ఎంకి నా జంటుంటె
ఏమి కావాలి?
ఎన్ని కట్టాలైన
ఎదురీదుతా మ.

*

వ్యామోహజ్వాల

(23 వ పేజీ తరువాయి)

వరించబోతున్నప్పుడు ఎంతటి శీలవతి అయినా మనస్సు నిలవరించుకోగలదా? అయితే చంద్రలేఖ అంతటి దారుణానికి ఒడిగట్టగలదా?

ఆవిధమయిన పిచ్చుకల గూటి అల్లికవంటి గజిబిజి ఆలోచనలతో భట్టారకుడు పట్టి మతిలేని మనిషిలా మారిపోయాడు! ఆ ఘోర పరిస్థితి తలుచుకుని చంద్రలేఖకూడా చాలా భయపడినట్టు కనబడింది. వెనువెంటనే తన తండ్రి కీ వృత్తాంతం తెలియ జేయించవలిసినదని భర్తకొక చక్కని సలహా ఇచ్చింది. దానితో భట్టారకుని ఆందోళన కొంత ఉపశమించింది. కాని ఏ క్షణంలో తనమీద ఎటువంటి క్రూరాపద విరుచుకుపడగలదో అని అత డనుక్షణము వణికి పోయాడు.

4

మరునాడు వారుణి యథాప్రకారంగా భట్టారకుని భవంతికి వచ్చింది. చంద్రలేఖ మరి గత్యంతరం కానలేక ఆమెతో కాశ్మీరాధిపతి కోరిక కనుగుణంగానే ప్రసంగించింది. కాని భర్త కీ విషయం కొంచెమయినా తెలియకుండా వ్యవహరిస్తే తప్ప, తన కా బోరు దక్కదని నీళ్లు నమిలింది. ఆయన ఎప్పుడయినా ఇంట లేని సమయం కనిపెట్టి రాజభవంతికి రాగలననీ, అంతవరకు కిన్నరభూపతి ఓరిమి వహించక తప్పదనీ బతిమాలుకున్నది. దానితో వారుణికి వచ్చి పెలక్కాయ గొంతులో పడ్డట్టయింది. అటు మహారాజ చంద్రలేఖ రాక ఎప్పుడెప్పుడని మాటిమాటికి నిలవరిస్తున్నారు! ఇటు ఈమె భర్త ఎప్పుడయినా ఏదో వ్యవహారంమీద గ్రామాంతరం వెళ్లినప్పుడుతప్ప, మహారాజభవంతిలో అడుగు పెట్టజాలనని నిష్కర్షగా చెప్పివేసింది.

వారుణి కేమీ పాలుపోలేదు. చంద్రలేఖ అన్న మాట లన్నీ యథాతథంగా కిన్నరమహీపతి చెవిని వేసింది. దానినిబట్టి ఆ సుందరి కా వ్యవహారం అంతగా రుచించ లేదని మహారాజు ఇట్టే పసి కట్టివేశాడు. కనకనే భర్త గ్రామాంతరం పోవాలని ఒక సాకుచెప్పి చంద్రలేఖ తప్పించుకుంటున్నదనికూడా అనుమానించాడు. అదే మాట వారుణితో అన్నాడు. ఆమె కిక తన ఏలిక అభిప్రాయంతో ఏకీభవించక తప్పలేదు.

అలాగలాగ మరికొన్నాళ్లు గడిచిన పిమ్మట ఒకనాటి ఉదయం కాశ్మీర మంత్రి శూరకేసరి తలవని తలంపుగా ఆకస్మాత్తుగా విశాఖభట్టారకుని భవంతికి విజయం చేశాడు. సూదులలాగ సునిశితాలయిన పిల్లికళ్లవంటి కన్నులతో, గాలికే అల్లల్లాడిపోగలదని పించే సన్నని రివటవంటి శరీరంతో నిలువునా యోధ వేషంతో విజయం చేస్తున్న ఆ మంత్రి వైఖరి గమనించగానే భట్టారకుని కేదో పెను ప్రళయమే విరుచుకుపడనున్నదని స్ఫురించింది. అయినా ఆ భావమేమీ పైకి వ్యక్తం కానియ్యక అతడెంతో మర్యాదతో మంత్రిని తన భవంతి కాహ్వానించి మహారాజ మర్యాదతో గౌరవించాడు. కొంతసేపు ఇష్టాగోష్ఠి కొనసాగిన పిమ్మట శూరకేసరి నెమ్మదిగా నెమ్మదిగా కిన్నరమహీపతి లోలోపలి కోరిక బయటపెట్టాడు. దానితో భట్టారకుని దురాగ్రహం భగ్గుమని మండిపడింది. అయినా అతి కష్టంమీద ఆ క్రోధం నిగ్రహించుకుని సూటిగా ప్రశ్నించాడు.

"ఆర్యావర్తధర్మం కాశ్మీరంలో అంతటా నాలుగు పాదాలమీద నడిపించే మీరే ఇటువంటి దురన్యాయ ప్రసంగం ప్రారంభించవచ్చునా? మహారాజంతటి వారి కిదేమి దురాలోచన?"

ఆ ప్రశ్నమీద శూరకేసరి కలకల నవ్వాడు.

"విశాఖా! సిరిరా మోకాలొడ్డుతున్నావు! మహారాజంతటివారికి నీమీద పరమానుగ్రహం కలిగింది! దేశంలో రత్నాల కన్నింటికి అధీశ్వరులువారే కదా! నీ దగ్గర ఉన్నది స్త్రీరత్నం! తమ మణి వారు స్వాయత్తం చేసుకోదలుచుకుంటే దీనిలో విడ్డూర మేమిటి? అన్యాయమేమిటి?"

భట్టారకుడు దాని కేవిధంగాను ప్రతిసమాధానం చెప్పలేదు. ఎంతగా నిగ్రహించుకున్నా లోలోపల చెలరేగుతున్న క్రోధాగ్నిజ్వాలవల్ల అతని ముఖం రవంత జేవురించింది!

అంతలోనే శూరకేసరి తిరిగి అందుకున్నాడు.

"వారి కోరిక అంగీకరించావంటే సాంప్రదాయికు లయిన ఉత్తమ బ్రాహ్మణుల కుటుంబంలోనుంచి నీ వింకొక చక్కని కన్యకను వెనువెంటనే వివాహం చేసుకోవచ్చును! ఇంతేకాదు. వారి కటాక్షం ప్రసరిస్తే నీ భవంతికంతటికి బంగారుపూత పూయించుకోవచ్చును. తెలిసిందా?"

అయినా విశాఖు డేమాత్రము చలించలేదు. శూరకేసరి తన పాచిక పారలేదని గ్రహించుకున్నాడు. ఇక సామదానాలవల్ల ప్రయోజనం లేదని పసికట్టేశాడు. రోషావేశంతో చివాలున లేచి నిలుచున్నాడు.

"విశాఖా! నీ పత్ని మహారాజు అభ్యర్థన విని ఎంతో ఉత్సాహపడిందట! ఇందుచేత నీ విక అంగీకరించినా, అంగీకరించకపోయినా ఒక్కటే! రేపు తెల్లవారేలోగా నీ వంగీకరిస్తే గొప్ప అదృష్టవంతుడవన్న మాట! లేకపోతే మహారాజు బలాత్కారంగానయినా చంద్రలేఖను తమ అంతఃపురానికి చేర్పించి తీరగలరు! జాగ్రత్తగా ఆలోచించుకో! నేను నీ బాగు కోరి హితవు ఉపదేశిస్తున్నాను. నా మాట కాదనకు!"

అయినా విశాఖు డెక్కడా చెక్కుచెదరలేదు. తన వంటి మహనీయుని మాట అతడు పట్టి గడ్డిపరక కింద జమకట్టి కొట్టిపారవేస్తున్నాడని శూరకేసరి గ్రహించుకున్నాడు. ఆ అవమానం భరించలేక ఆవేశంతో గజగజ వణికిపోతూ మరుక్షణంలోనే అక్కడి నుంచి దురుసుగా వెళ్లిపోయాడు!

5

మరునాడు తెల్లవారుజామునే విశాఖభట్టారకుని భవంతి పరిసరం అంతా కాశ్మీర రాజసైన్యంలో ప్రముఖాశ్వికుల ఉత్తమాశ్వాల పాదఘట్టనాలతో భోరుమని ప్రతిధ్వనించింది. ఆ గుర్రాల కాలినాడాల తాకిడులవల్ల బయలువెడలిన విస్ఫులింగా లవ్వెత్తుగా లేచి మిణుగురులలా నలువైపులా వ్యాపించాయి!

ఇవ్వడానికి ఏమీ లేకుండా చేసుకొన
వానికి సౌభాగ్యం ఏమిటో స్వార్థ సోపానం.
— జె. [illegible]

ఆశ్వికుల వెంట వచ్చిన శూరకేసరి భట్టారకుని భవంతి ప్రధానద్వారంపై బిగం చూపిచూడగానే 'అతడు భార్య చంద్రలేఖతోబాటు ఎక్కడికయినా పారిపోయి ఉంటా'డని గ్రహించుకున్నాడు. దానితో అతనికి ముచ్చెమటలు పోశాయి! తక్షణమే తనవెంట ఉన్న ఆశ్వికులను కొంతమందిని నలువైపుల పరుగులు పెట్టించాడు. కాని ఎక్కడా భట్టారకదంపతుల జాడ కానరాలేదు! బహుశః అత డరణ్యం మధ్యలో మామ ఇంట తలదాచుకుని ఉండవచ్చునని అనుమానించాడు. దానితో తన ప్రయత్నం అంతా పూర్తిగా వ్యర్థమయిపోయినదని తోచింది. అందుచేత భగ్గుమని మండిపడిన మహారాజువల్ల తన మంత్రిపదవికే మోసం కలుగ వచ్చునని ఆందోళనపడ్డాడు. వెనువెంటనే బిగం బద్దలుకొట్టి విశాఖుని సంపత్తి అంతా స్వాధీనం చేసుకోవలిసినదని సైనికుల కాజ్ఞాపించాడు. అది జరిగిన వెంటనే ఆ భవంతికి నిప్పంటించి నేలమట్టం చెయ్యవలిసిందని గొంతెత్తి హుంకరించాడు!

బళ్ళున తెల్లవారేసరికి విశాఖుని సుందర భవనం యావత్తు కేవలం భస్మరాశిగా మారిపోయింది! అంతకు పూర్వమే అశ్వికులతో మంత్రి మహారాజ సన్నిధికి మరలిపోయాడు. అయినా కిన్నరభూపతి హృదయంలో విశాఖుని ఎడల ప్రతీకారవాంఛ అణువంతయినా అడగారిపోలేదు. కిన్నరపురంలో ఇరుగు పొరుగున ఉన్న వా రావిధంగా ఆకస్మాత్తుగా అశ్వికు లక్కడికి రావడానికి, తెల్లవారకమునుపే విశాఖుని భవంతి నామమాత్రావశిష్టమైపోవడానికిగల అసలు కారణమేమో తెలియక అనేకవిధాల మథనపడ్డారు.

కాని అరణ్యమధ్యంలో నివసిస్తున్న సుశ్రవసునికి దాని యథార్థకారణం అంతా ఆమూలాగ్రంగా అవగత మయింది. కుమార్తెతోబాటు అల్లుడు క్షేమంగా తన ఇంటికి రాబోతున్నందుకు అతడెంతయినా ఆనందించాడు. వా రర్ధరాత్రివేళ అమూల్యములయిన కొన్ని రతనాలతో, నగలతో అతిరహస్యంగా పారిపోయి రావడానికి ముసుపే అతడెన్నోవిధాల సాయపడ్డాడు. కాని అంత మనోహర సౌధం ఆవిధంగా నేలమట్టం అయిపోయినందుకు అత డాజ్యం గుమ్మరించిన అగ్నిహోత్ర జ్వాలలా ప్రజ్వరించాడు.

నిజానికి అరణ్యమధ్యంలో నివసించే నాగజాతి ప్రముఖులు కాశ్మీర రాజన్యుల కేదో కొంత కప్పం చెల్లించి సర్వస్వతంత్రంగా సంచరించే సామంతులే! అందుచేత అతనికి కిన్నరమహీపతి ఎడల కొంత భయము, భక్తి, గౌరవము లేకపోలేదు! కాని ఆ మహారాజు అంతటి దురన్యాయానికి సిద్ధపడినప్పుడు అతడిక ఓర్మి వహించలేకపోయాడు.

తన కత్యంత విశ్వసనీయులయిన నాగప్రముఖులను కొందరిని పిలిచి, కిన్నరమహారాజు భవనం

యావత్తూ భస్మీపటలం చెయ్యనిదే మరి తన ముఖం చూడవద్దనీ, తన కంటకన్న కోరుకోవలిసినదేదీ లేదనీ తీవ్రస్వరంతో ఎలుగెత్తి గర్జించాడు.

విశాఖుని భవనం దగ్ధమయిన మూడవనాటి రాత్రే నాగయోధులు కొందరు అతిరహస్యంగా కిన్నరపురం ప్రవేశించి మహారాజ సౌధానికేకాక రాచనగరు కంతటికీ నిప్పంటించారు. వారెవ్వరు కిన్నరపుర వాస్తవ్యుల కెవ్వరికీ కొంచెమయినా అపకారం తలపెట్టలేదు. కాని ఆవేళ రాత్రి విపరీతంగా ఓరుగాలి చెలరేగడం వల్ల మంట లన్నివైపుల వ్యాపించాయి. మొత్తంమీద కిన్నరపురం అంతా భీకరచ్ఛటచ్ఛటా ధ్వనులతో కేవలం దగ్ధధూళిగా మారిపోయింది! కిన్నరమహీపతి తోబాటు రాజకుటుంబంలోనివా రనేకు లా ఘోరాగ్ని జ్వాలల కాహుతి అయి మరణించారు. ఆ భయంకర అర్ధరాత్రివేళ ఆకాశం అంటుతున్న ఆ పావక జ్వాలలన్ని ప్రతిఫలించిన వితస్తానది సుదీర్ఘమయిన గొప్ప బంగారు కరవాలంలా మెరిసింది! అన్నివైపులనుండి వెలువడి ఆ నగరవాస్తవ్యుల ఘోర హాహాకారాలతో భూనభోంతరాళం యావత్తూ భోరుమని మారుమోగి దద్దరిల్లింది!

6

ఆవిధంగా ఆ మహానగరంతోబాటు రాజకుటుంబం అంతా ఘోర దహనకీలల కాహుతి అయినా కిన్నర భూజాని కుమారుడు సిద్ధమహీపతి దాది తన ప్రాణాపాయమయినా లక్ష్యపెట్టక సంరక్షించినందువల్ల సురక్షితుడై బతికి బయటపడ్డాడు. క్రమక్రమంగా అతడు పెరిగి పెద్దవాడయి పట్టాభిషిక్తుడయి కాశ్మీర రాజ్య పరిపాలనం ప్రారంభించాడు. ఒకనాడు వినోదార్థమై వట్టి మొండిగోడలతో పాడుపడి ఉన్న కిన్నరపురికి వాహ్యాళికి పోయి, ఆవిధంగా ఆ మహానగరం ఘోరాగ్నిజ్వాలల కాహుతిఅయి పాడుపడిపోవడాని కేమి కారణమని తన విశ్వాసపాత్రుడయిన ఒక మంత్రిని ప్రశ్నించాడు.

అతడు చంద్రలేఖ గాథ అంతా యథాతథంగా అచ్ఛంగా కళ్లకు కట్టినట్టు అభివర్ణించాడు. ప్రత్యేకించి ఆ ఘోర పావకకీలలలో పడి స్త్రీలు, బాలురు, వృద్ధులతోబాటు వేలకొలది పౌరులు భయంకర హాహాకారాలతో పరమపదించిన బీభత్సం విస్తరించి వర్ణించి ఉసూరు మని నిట్టూర్చాడు.

"విపరీతమైన ప్రేమావేశంవల్లనే మీ జనకులు కిన్నరమహారా జావిధంగా దారుణ దహనకీలల కాహుతి అయి స్వర్గస్థులయినారు!" అని ముగించి దానికి తన తీవ్ర మనోవ్యథ వెల్లడించాడు.

సిద్ధమహీపతి కా గాథలోగల పరమరహస్యం ఇంత వరకు తెలియనే తెలియదు. రాజబంధువులు కొందర తనికి ఆ అగ్నిప్రళయం ప్రమాదవశాత్తూ సంభవించినదని మాత్రమే పేర్కొన్నారు. అయితే మంత్రి తన జనకులు "విపరీత ప్రేమావేశంవల్ల అంతటి ఘోరాపదలో చిక్కుకున్నా"రని చెప్పినప్పు డతనికి పట్టరాని ఆశ్చర్యము, తండ్రి దుశ్చర్యఎడల ప్రగాఢ పశ్చాత్తాపము, దుస్సహమయిన విషాదము కలిగాయి.

"అయ్యో! 'విపరీతమైన వ్యామోహమే ప్రేమావేశ' మని లోకంలో అందరు భ్రమిస్తున్నారు! ఆహా, ఎంతటి విచిత్రం!" అని మిక్కిలి ఆశ్చర్యపడ్డాడు.

అతనికి వింశతి వర్షాలు నిండగానే పట్టాభిషేకం జరిపించాలన్న తహతహతో రాజబంధువులు ఒక సామంత ప్రభువు కుమార్తె ప్రభావతినిచ్చి పరిణయ మహోత్సవం జరిపించారు. కాని వివాహమయిన నాలుగయిదు మాసాలలోనే విషజ్వరం సోకి అకస్మాత్తుగా ఆ రాణి మరణించింది. ప్రాయం వచ్చినప్పటి నుంచి ఆమెనే చేపట్టాలని సిద్ధుడెంతయినా ఉవ్విళ్లూరాడు. వివాహమయిన పిమ్మట ఆ అందాల పెన్నిధి ఎప్పు డేవిధంగా తన్ను వీడిపోగలదో అని ఎన్నెన్నో విధాల అనుక్షణము ఆరాటపడ్డాడు! చిట్టచివరికి దుర్విధి విధానంవల్ల అనుకున్నదంతా జరిగిపోయింది. అప్పటి నుంచి అతనిని నిరంతరమయిన గభీరశోకం వీడని క్రీనీడలా వెన్నాడింది. ఆ శోకంలోనే అతనికి ప్రేమ స్వరూపం సమగ్రంగా పండువెన్నెలలా భాసించింది. అయినా అతడెన్నడు తన ప్రజాపరిపాలన అవంతయినా అలక్ష్యం చెయ్యలేదు. మరింత అప్రమత్తతతో ప్రజల నందరిని నిత్య జాగరూకతతో పరిపాలించాడు.

ఇరవై అయిదు సంవత్సరాల ప్రాయంలో అనూచానమయిన కాశ్మీర రాజవంశం విచ్ఛిన్నమయిపోగలదేమో అన్న భీతితో రాజబంధువు లతన్ని తిరిగి పరిణయమాడవలిసినదని ప్రతిదినము చెవిలో ఇల్లుకట్టుకుని పోరి శతవిధాల నిర్బంధించారు. కాని దాని కాత డంగీకరించలేదు. అలాగ కొన్ని నెలలు గడిచినా సిద్ధభూపతి వారి నా ప్రసంగం మరి తనవద్ద తీసుకు రానియ్యలేదు. కాని జనని నిర్బంధంవల్ల మరికొంత కాలాని కతనికి వేరొక కాశ్మీర సామంత కన్యకను పరిణయమాడక తప్పలేదు!

అయినా నిత్యము ప్రభావతీశోకం అంతు, దరి లేని పెనుకడలిలా అతనిని వెన్నాడింది. ఆ దుర్భర గభీర శోకంలోనే అతనికి ప్రేమస్వరూపం సమగ్రంగా విశాల నిర్మల వినీలాకాశంలా సాక్షాత్కరించింది. కనకనే మంత్రి ఆనాడు తన తండ్రి విపరీత ప్రేమావేశంవల్ల ఘోరాగ్నికీలల కాహుతి అయ్యారని వివరించినప్పు డతని పెదవులపై గభీర విషాదంతో మేళవించిన చిరునవ్వు తరళించింది. 'విజ్ఞులయిన విద్వాంసులే ప్రేమపదం తేలికగా వట్టి వ్యతిరేకార్థంలో వ్యవహరిస్తారు! కాని వారందరు ఎంతటి అజ్ఞులు!' అని నవ్వుకున్నాడు.

ఆవిధంగా లోతయిన అవగాహనవల్లనే, నిరంతర శోకంవల్ల ఏర్పడిన గభీర కరుణవల్లనే అతనికి తన ప్రజలందరిఎడల నిష్పక్షపాతమయిన ఆర్ద్రత కలిగింది. అప్పటినించి వారినందరిని మరింత వివేకంతో, మెళకువతో పరిపాలించాడు.

తన జనకుని విపరీత వ్యామోహజ్వాలవల్ల సంపత్తి సమస్తము పోగొట్టుకొని అడవుల పాలయిన చంద్రలేఖా విశాఖుల నిరువురిని తిరిగి సకుటుంబంగా కాశ్మీర రాజధాని శ్రీనగరి కాహ్వానించి, పూర్వం కన్న మనోహరమయిన మందిర మొకటి నిర్మింపజేయించి వారి కది బహూకరించాడు. అంతేకాదు. సదా వారి నిరువురిని తన కన్న తలిదండ్రులన్నట్టు గౌరవించాడు. నాగమహత్తరుడు సుశ్రవసు డాతని సౌశీల్యానికెంతో సంతోషించి మిగిలిన నాగనాయకులతోబాటు సర్వదా కాశ్మీర ప్రభువు కనుసన్నలలో మసులుకున్నాడు. ఆనాడు సిద్ధమహీపతి అపూర్వ ధర్మపరిపాలనం కాశ్మీర ప్రజ జేజే లందుకున్నది.

మంగుళూరు నారికేళవనంలో దేవళం ఫోటో—రామధాను (మద్రాసు-18)

నవనవ యౌవనంతో మిసమిసలాడుతున్న ఆ కాశ్మీరాధిపతికి అప్పుడప్పుడు మహనీయ రాజభోగాలపై తీవ్ర లాలన ప్రాదుర్భవించకపోలేదు. కాని అదే సమయంలో అతనికి అగ్నిజ్వాలలలో ఆహుతి అయిపోతున్న కిన్నరపుర ప్రజల హాహాకారం శ్రుతికుహరాలలో భోరుమని మారుమోగింది. ఆ పావక ప్రళయానికేకైకకారణమయిన జనకుని విపరీత వ్యామోహజ్వాల దారుణ పరిణామం కళ్లకు కట్టినట్టు విస్పష్టంగా గోచరించింది! మరుక్షణంలో అతని తీవ్ర భోగలాలసా సంకల్పం మటుమాయమయింది. 'ఆహా! మానవులు వేర్వేరు భీకర జీవిత వ్యామోహాలలో పడి అనాలోచితంగా, అన్యాయంగా ఎంతెంతటి దుష్కార్యా లాచరిస్తారు!' అని పట్టరాని ఆశ్చర్యంతో నిశ్చేష్టుడయిపోయేవాడు. సదా సన్మార్గమే అనుసరించేవాడు.

కనకనే నేటికీ అతని చల్లని ఏలుబడి కాశ్మీర దేశం పవిత్ర చరిత్రలో, చారణుల గీతికలలో, ప్రజానీకం నోళ్లలో వ్యాపించిన గాథలలో పరమరమణీయమై నిలిచింది! ★